

Kamano ya Teori ya Karl Marx go tša Dipolitiki le Ekonomi Papading ya M.S Serudu

Kelelagobedi

Sesheng Lerato Matibidi

Humanities

University of Johannesburg

Johannesburg, South Africa

Matseno

Sošiolotšikhale e lego tša leago ke lentšu le legolo la go amanywa le teori ya Marx (1977). Ka gona, teori ya Marx e šetša kudu go dintwa magareng ga dihlopha tša maemo a godimo le a magareng ge go lebeletšwe go tša ekonomi. Marx o šišinya gore ekonomi ke tšhušumetšo ye kgolo setšhabeng. Gantši go bontšha gore bohumi bo sepedišana le semelo sa motho gore ke wa sehlopha sa mohuta ofe sa batho. Ka fao teori ya Marx e amana le go lebelela kgatelelo yeo e hlolwago ke batho ba maemo a godimo goba ba maemo a fase. Ke lona lebaka leo le hlolago ntwaga ya motheo mabapi le dihlopha tše tše pedi. Ka kakaretšo, kgopolo ya dikgohlano e a emišwa le go šomišwa ga motsemošate le mmušo wa gona. Mmušo wo o fela o oketšega le go fokotšha ga dikolo goba bašomi, le go šomiša mekgwa ye mebotse e le gore go fokoditšwe le go tloša mehuta ya go hloka toka, ba hloka go bopa mekgatlo le go phuhlamiša mmušo wo o lego gona.

Marx (Op cit.) o dumela gore tlhahlobo ya ekonomi ya tša leago le ya tša dipolitiki ya bokapitale (capitalism) ke lebakakgolo la tša kgopolo ya dikgohlano. Phetogo ya setšhaba, ke tshwanelo ya popego ye bohlokwa ya bokapitale bjo bo lego gona lefaseng ka bophara. Tshepedišong ye, mokgwa wa

go hlagiša le go fana ka dithoto tša go swana le mobu, feme ya theknolotši le tshepedišo ya dikoloi tša batho ba palo ya tlasana ke wona wo o tšwelelago kudu. Sehlopha se sa batho ke sehlopha sa maemo a bokapitale. Tšhomišano ya mešomo ya setšhaba e etiša pele mešomo ya moruo e lego tlhokego yeo e sa tlwaelegago ya go thekga setšo seo se ikemego ka noši. Marx (1977) o šišinya gore mekgatlo ka moka yeo e lego ka fase ga bokomonisi (communism) bjo bo tšweletšwago ke tša dithoto, e dirilwe ka tsela yeo e tlo tšweletšago tše dibotse le tše dintši go sehlopha seo se lego se sennyane sa batho. Kgopolo ye e ka šomišwa go kwešiša gore tša dikoloto di ka lebišwa phetogong ya setšhaba bjang go fihlela ga bjale, le gore na batho ba šomišwa gampe bjang ka fase ga botho.

Ge Adams (2012: 342), a tsopolwa o re:

“The social approach is the interpretation of literature in its broader social context. In that case, sociological theory is defined as a set of interrelated ideas that allows for systematisation of knowledge of the social world.”

“Mokgwa wa leago ke tlhathollo ya dingwalo ka seemo sa tšona se se nabilego sa leago. Boemong bjoo, kgopolo ya tša leago e hlalošwa e le sehlopha sa dikgopolo tšeo di nyalelanago le tšeo di dumelelago go rulaganywa ga tsebo ya lefase la tša leago.”

Ka go realo go šišinywa gore tlhathollo ya dingwalo tša poledišano ke setlabela se bohlokwa setšhabeng ka bophara ka mokgwa wa go hlaloša dingwalo tša go fapana le tša setšhaba. Ka fao, thuto ya tša leago e hlalošwa bjalo ka seswantšho sa dikgopolo di kopantšwe gape di dumelelana le go swarwa ga tsebo ya lefase la setšhaba. Tsebo yeo, e šomišwa go hlaloša lefase le go gatela pele tša bokamoso bja lefase la setšhaba. Ka go realo, kgopolo ya poledišano setšhabeng ke mokgwa wo o raraganego wa boraditsebi le mokgwa wo o šomišwago go sekaseka le go hlaloša thutokgolo setšhabeng.

Go laeditšwe gore teori ya bomaksisimo e bontšha maikutlo go dumela gore ekonomi ditšhabeng e bontšhwa e le

motheo wo bohlokwa kudu go tša dipolitiki le tša bokgabo bja setšo. Swanepoel (1990: 52) ge a bolela ka bokgabo bja setšo o re:

“Literature in this sense expresses economic relations. In that case, the Marxist approach provides a complete position on society and life as a whole.”

“Dingwalo ka kgopolo ye di tšweletša dikamano tša ekonomi. Boemong bjoo, mokgwa wa bomaksisimo bo fa maemo a feleletšego setšhabeng le bophelo ka kakaretšo.”

Se se ra gore dingwalong go hlalošwa dikamano tša moruo wa ekonomi setšhabeng. Ka gona, bomaksisimo bo laetša ka botlalo boemo bja setšhaba le bophelo ka kakaretšo.

Ka go realo, go lebeletšwe kudu tlhokomelo go feta kamano mabapi le tša moetlo wa tša ekonomi le moruo e lego bodiidi le tlhokego ya mešomo. Ka ge bothakga bo utollwa le go bonagatšwa setšhabeng, se se laetša gore mokgwa wo o swanetše gore setšhaba se kwešiše boithati le dikarolo tša wona gape le go kwešiša gore motho o itshwara bjang setšhabeng. Ka go realo go gopolwe gore ka dinako tšohle go dirišwa maemo a setšhaba. Godimo ga fao, kamano ya setšhaba e šušumetša motho ka polelo ya gagwe le ditlhalošo. Ka gona, se se dumelela motho gore a tšee karolo ya yo mongwe. Kgaolong ye go tlo tsinkelwa kudu maikutlo mabapi le tša leago, ka tšhomišo ya papadi ya Kelelagobedi (1983) ya go ngwalwa ke M.S Serudu.

Ekonomi

Maemong a mantši go lebelelanwe le tlhobaboroko le mathata a mmalwa tabeng ya tša ditšhelete le go nolofatša ga bophelo bja batho. Ke ka lebaka leo ekonomi e ka hwetšwego e le bothata bjo bogolo papading ye e kgethilwego ya Kelelagobedi (1983). Papading ye, Kelelagobedi o tshepišwa tšhelete mabapi le ge a ka kgona go dira seo a se laetšwego ke kgoši Lenkwe go ba mahlo le ditsebe tša pušo ya gagwe. Kelelagobedi o kgona go ithekela diphahlo tša ka ngwakong le terata go dira legora ka lapeng la gagwe. Go ya ka se go ka thwe, ke sona se se ka

The Uncommon becomes Common

šomago bjalo ka bopaki bja gore tša ekonomi di sepedišana bjang le tšhelete.

Tša ekonomi di tšewa hloko kudu go feta tša politiki bjalo ka saense ya bohumi yeo go yona go ithutwago mokgwa wa go tšweletša, go šomišwa le go kgoboketša tša bohumi. Ka fao ekonomi ke tshepedišo ya mekgatlo yeo e thušago goba go tsenya letsogo mešomong ya go tšweletša le go abelana ka dithoto le ditirelo setšhabeng. Adams (1988: 90) o hlaloša gore:

“Economy is regarded as a science of wealth which studies the process of production, consumption, and accumulation of wealth. An economy is a system of organizations and institutions that either facilitate or play a role in the production and distribution of goods and services in a society.”

“Ekonomi e tšewa bjalo ka saense ya lehumo yeo e go yona go ithutwago tshepedišo ya tšweletšo, tšhomišo le kgoboketšo ya lehumo. Ekonomi ke tshepedišo ya mekgatlo le ditheo tšeo di nolofatšago goba di kgathago tema tšweletšong le kabo ya dithoto le ditirelo setšhabeng.”

Ka go realo, ke gore ekonomi ke boemo bja naga goba lefase mabapi le maruo goba tšhomišo ya tša ditšhelete.

Dipolitiki

Go ya ka pukuntšu ya Horny (1979: 301), dipolitiki ke mediro goba mešomo mabapi le go fihlelela le go šomiša maatla setšhabeng. Ke kokwane ye e nago le khuetšo ye maatla ebile e lebanego le pušo ya naga (Maila, 2006: 24). E laetša ka mo batho ba bušwago ka gona.

Billman (1980: 263) ge a tsopolwa o hlaloša gore:

“The term ‘political issues’ refers to controversies debated within the political system everything from divisive social issues such as abortion, to taxation and government spending.”

“Lereo le ‘ditaba tša dipolitiki’ le šupa dingangišano tšeo di ngangišanwago ka gare ga tshepedišo ya dipolitiki, selo se sengwe le se sengwe go tloga go ditaba tša leago tšeo di aroganyago tše bjalo ka go ntšha mpa go ya go motšhelo le tšhomišo ya tšhelete ya mmušo.”

Go tšwa setsopolweng sa ka godimo, go ka phethwa ka gore dipolitiki ke sete ya mediro yeo e amanago le go tšea diphetho ka dihlopha goba dibopego tše dingwe tša dikamano tša maatla magareng ga batho ka mong, go swana le kabo ya methopo goba maemo a itšego. Gantši politiki e mabapi le pušo, motšhelo gammogo le kabo ya methopo nageng ka bophara.

Ntlheng ye go lemogwa kgoši Lenkwe a ikemišetša go tiiša bogoši bja gagwe ka go šomiša Kelelagobedi. Godimo ga fao, dipolitiki di bapala karolo ye bohlokwa le go fetiša ka ge Mmaphuti a le kgahlanong le nnete ya gore monna wa gagwe Kelelagobedi o swanetše go tšea mošomo wo Lenkwe a nyakago go mo fa wona. Se se laetša gore taba ya Mmaphuti ga e na maatla. Sa go nyamiša le go feta ke taba ya gore molekane wa gagwe o feleletša a dira gore morwa wa bona a wele mathateng mo a hlaselwago ke dithaka sekolong.

Mmaphuti o thekgwa ke Napšadi le Maite ka ge ka dinako tše dingwe ba be ba bolela ka Modimo gomme e le gona ge a kgomotšega. Go itaetša gape gore go na le ka mokgwa wo o amanago le dipolitiki ge go felwa go bonwa batho ba motseng wa Tlhapetsane ba sa rate seo kgoši Lenkwe a botšago motse wa gabo. Ke ka lebaka la gore kgoši Lenkwe o fa bathobašweu naga le maruo a setšhaba gomme se se hlola mmudubudu magareng ga gagwe le maloko a mangwe a setšhaba ao a sa kwanego le taba ye.

Poledišano magareng ga badiragatši/baanegwa

Go teori ye ya sošiolotšikhale, poledišano ke setlabela se bohlokwa kudu. Se se amantšhwa le tša leago ka ge go swanetše gore go be le poledišano go tša leago. Jacobs (2015: 14) ge a tšweletša tša leago le dipolitiki o laetša gore poledišano e bohlokwa setšhabeng gomme le taetšo ya botho gore mo go lego

batho go swanetšwe go be le poledišano yeo mo go yona go tlo bago le tharollo. Yena ge a tsopolwa o bolela gore:

“Retaining Marx allows for the understanding of communication through the overall scheme of social relations. Marx carves very distinct notions of class, but the characterization of the experience and unique position of the middle class demonstrates thematic orders of the social.”

“Go boloka maksisimo go dumelela kwešišo ya kgokagano ka dikamano tše di fapafapanego tša leago. Marx o betla dikgopolo tše di fapanego kudu tša maemo, eupša go hlalošwa ga phihlelelo le boemo bja moswananoši bja maemo a magareng go bontšha ditaello tša morero tša leago.”

(Jacobs, 2015: 14)

O laetša gape le gore go histori, bohlale bja Marx (1977) bo ka šomišwa go kgetholla tikologo ya poledišano ka ditaetšo tša sehlophakgethollo. Ye ke karolo ye bohlokwa ya dikamano tša setšhaba tikologong. Ntlha ye e ka šomišwa go emela se se bolelwago ke Marx go lebeletšwe tša poledišano. Le ge go le bjalo poledišano ye ya Marx e sa hloka šedi, ka ge e bonwa e tšweletša seabe le kgopolo ya gagwe ya poledišano. Ditsebi tše dingwe di lemoga gore Marx a ka ba le tlhohleletšo go tša poledišano.

Kgopa (2015: 4) o hlaloša poledišano bjalo ka setlabela se bohlokwa kudu ka ge go lemogwa mongwadi a bontšha poledišano magareng ga baanegwa ba gagwe. Marx (Op cit.) o kwana le seo, mola Cohen (1973: 62), a re:

“Dialogue describes the conversation as a style that is designed to fit in with its texts together with the reasons they say under it.”

“Poledišano e hlaloša go boledišana bjalo ka setaele seo se hlamilwego go dumelelana le dingwalwa tša yona gammogo le mabaka ao di a bolelago ka fase ga yona.”

Thekniki ya poledišano ke ye bohlokwa ka ge e laetša go kwana le go sa kwane ga badudi le babuši ba naga ya Tlhapetsane. Ka fao, go na le mekgwa ye mmalwa ya go bontšha gore poledišano e bohlokwa. Se se bonala gabotse ka go laetša mokgwa woo poledišano e ralokago karolo ye bohlokwa setšhabeng sa Tlhapetsane.

Ka go realo, poledišano e ka tšweletšwa ka dintlha tše di latelago:

Tswalano ya poledišano le thulano

Thulano ya tše dingwe tša tšeo di tšwelelago mo papading ya Kelelagobedi (1983) e bonagala ge Mmaphuti a bolela le Kelelagobedi gomme go se na kwano bjalo ka monna le mosadi. Seo ba se dirago ke go no phela ba fošana ka noga e phela, ga nke ba ntšhetšana la mohlagare. Se se bonala kudu ge Mmaphuti a leka go lemoša goba gona go kgala Kelelagobedi ka go hlankela kgoši Lenkwe ka ge seo se ka mo tsenya mathateng. Kelagobedi o bonala e le motho wa manganga e le go rata go lekana le batho bao ba nago le tšhelete. Babadi ba tla lemoga se, poledišanong ye e latelago:

MMAPHUTI: Mmolai tena, o mpolaetše ngwana.

KELELAGOBEDI: (O dula fase gare ga kgakanego) O se ke wa nkgafela! Ke go bolaetše ngwana ge ke dira eng?

(Serudu, 1983: 83)

Mmaphuti o thulana le monna wa gagwe morago ga gore a tsene ka ngwakong a etšwa maitišong a gagwe. Thulano ya bona e hlola ke go gobatšwa ga ngwana wa bona Lesetša ka ge a bethilwe ke dithaka sekolong mabapi le tiro yeo tatagwe a e direlago Lenkwe ya go ba mahlo le pušo ya gagwe, ka ge e dirile gore banna ba bangwe ba motse ba rakwe. Mosadi wa Kelelagobedi o lekile go kgala monna wa gagwe eupša a se mo theeletše, ka go realo ditaba ga bjale di eme ka le lengwe.

Thulano e tšwelela gape ge Kelelagobedi ba mmelaela gore a ka ba a diša marena a mabedi e lego sehlopha sa

maganagobušwa (Noko, Tlaleng, Lesegafela le banna ba bangwe ba motse) ke sehlopha seo. Babadi ba tla lemoga se, poledišanong ye e latelago:

KELELAGOBEDI: (O thoma go selekega) Leo ga se la ka ke la gago. Le reng nke le ntakane banna le amogetšana ka nna bjale ge ke re ke tšweletša tšhišinyo ya ka? Gape ga le re go tšwa molomong la nama la rereša, lentšu ke kota le a betlwa.

TLALENG: Re a go kwa. Se re se ganago ke go kwa nke o emelela Lenkwe o re ga se yena a rakilego banna bale ba gešo motseng wo.

KELELAGOBEDI: (Ka pelong o na le pelaelo) Go thoma neng ke emelela Lenkwe?

(Serudu, 1983: 73)

Kelelagobedi o thulana le Tlaleng le banna ba bangwe ba sehlopha sa maganagobušwa mabapi le go kwala nke o thekga seo se dirilwego ke Lenkwe go ba bangwe ba banna ba motse wa Tlhapetsane bao e lego gore ba rakilwe motseng wo. O leka ka maatla gore banna bao ba se lemoge seo e lego sona empa ka ge e le motho e se kgomo o swarwa ka leleme.

Tswalano ya poledišano ya batho bao ba bolelago

Go tlo lebelelwa ka moo badiragatši goba baanegwa ba papadi ye e kgethilwego ba kgonnego go tšweletša tswalano ya bona ka go boledišana. Go tlo lemogwa Noko le Tlaleng ba bolela ka Kelelagobedi le seo a tla se bonago ka go theeletša ditaba tša bona. Mokgwa ke gore ba kwa ba sa mo tshepe gore o na le bona morerong o motee goba a ka tšwa a ba gama diganong gomme a tšea ditaba tša bona a di iša go kgoši Lenkwe. Maikemišetšo a magolo e le ge Kelelagobedi a ile a kwa seo Noko le Tlaleng ba se bolelago mabapi le kgoši Lenkwe ka ge a ile a mo kgotela gore e be ditsebe le mahlo a gagwe.

Diema tšeo di šomišitšwego go poledišano tša go ama ekonomi, dipolitiki le tša leago

Diema tše di latelago di hlaloša gabotse gore lehumo la polelo le bohlokwa le gore poledišano ke setlabela se bohlokwa mo setšhabeng. Kudukudu ge o ka hwetša o le motho yo a emelago setšhaba sa motse wo o itšego. Go bontšha gore moetapele o bolela selo seo a se tsebago go tla letelwa gore a šomiše bokgabo bja polelo go setšhaba le bakgomana ba gagwe. Diema tše di latelago ke tšeo di tšwelelago go papadi ye ya Kelelagobedi (1983) gomme di nyalelana le morero wa kgaolo ye. Tšona di laetšwa ka mo go latelago:

- Epiša motsomi sebata matšatši a le hlwele bohle.

Rakoma (1979: 129) o hlaloša seema se ka gore ke go thuša motho bothateng le bonabeng bja gagwe, ke go tiiša kagišano le kwano magareng ga bona. Kelelagobedi ga se a eme le seo mosadi wa gagwe Mmaphuti a lekago go mo lemoša sona ka go dumela go hlankela kgoši Lenkwe. Mmaphuti o botša monna wa gagwe gore o goboša peu ya gabo. Ka go realo, Kelelagobedi le Mmaphuti ga se gwa ba le kwano magareng ga bona ka ge Kelelagobedi a amogetše tiro yeo a e fiwago ke Thoka go tšwa go kgoši Lenkwe. Ge nkabe ba ile ba kwana le pele nkabe Mmaphuti a sa ba a itshola gore o nyalelwang ka ge go ekwa a re “lenyalo le mpontšhang”.

- Bomeno mašweu mabolaya ba sega.

Kelelagobedi a ka bolaya motho e le ruri, ka ge go bonwa a le lapeng la Noko gomme a utswa ditaba ka tsebe gore a tsebe go yo di botša Lenkwe. Banna bao ba lego ga Noko ba bolela ka malalakwaetše ao a gašitšwego ke kgoši Lenkwe. Maanomagolo e le gona go mo phuhlamiša pušong ya gagwe. BoNoko ka go se tsebe seo Kelelagobedi a lego sona, ke ge ba mmotša ba holofetše gore mohlomongwe o tla tla ka maano a makaone a go rarolla komatona ye. Kelelagobedi o re go tšwa ka lapeng la Noko, a tšama a bolela a le tee a re go se tsebe yena ke kotsi. Ke mo go bonwago banna bao ba bolela ba lokologile ge ba bolela le morara yo ba rego ke Kelelagobedi.

- Tlhakoleng go a sepelwa, tau e ja mohlalelwa.

Kelelagobedi o re go tšwa lapeng la Lenkwe a feta lapeng la Noko gomme a hwetša banna ba bolela ka go hwenahwena goba gona go sebaseba. Kelelagobedi a thoma go ba le maseme gomme a feta ka mo lapeng leo. Maikemitšešo e le go phethagatša modiro wa gagwe wa go ba ditsebe le mahlo a kgoši Lenkwe. Go fihleng ga gagwe Kelelagobedi o theeletša seo se bolelwago gomme o ba le tsebo ya gore banna ba ba bolela ka eng. Morago ga moo Kelelagobedi a botšiša banna bao ka go ba nyaka diganong. O ba dira ditlaela ka go ba tšhela moya wo mobe wa gore ba tsoše lehloyo dipelong tša batho. Ba tla thoma ka go nyakišiša ka tša ditšhelete tšeo ba di ntšhago gore di feletše kae. Kelelagobedi o ba holofetša ka maaka a gore ge ba ka dira seo a ba botšago sona, Lenkwe a ka fologa setulong sa bogoši efela yena o tseba maikemitšešo a gagwe.

- Nkokgolo, go dupa ga e go tsebe.

Motho ga a tsebe gore ke neng mo a tlo welago ke madimabe. Ge nkabe banna ba ba dutšego lapeng la Noko ba ile ba tseba gore Kelelagobedi a ka se ba thuše ka selo, nkabe ba se ba bolela phatlalatša ka go senya boetapele bja kgoši Lenkwe. Kelelagobedi o šunya nko go bona gore a ka phethagatša modiro wa gagwe bjang. Noko, Phatlana le Lešeleba ba feleletša ba wela mathateng ba swarwa ke banna ba Moruleng ba maiseise.

- Lesogana le le sa etego le nyala kgaetšedi.

E rile ge letšatši le fihla la gore Kelelagobedi le boNoko ba kopane, ya ba le gore ba ntšha seo se ba hlobaetšago mabapi le bogoši bja Lenkwe. Lesegafela o tliša selo sa gore kgoši Lenkwe ga a nyake bana ba bona ba yo itsomela mešomo yeo ba e ratago ka ge a nyaka ba yo šoma ka lapeng la gagwe. Ka yona tsela yeo ba ka se hwetše basadi go tšwa dileteng tše dingwe tša lefase. Ke sona seo se bontšhago gabotse gore ba tloga ba le kgahlanong le Lenkwe e le ruri.

- Sekhukhuni se bonwa ke sebatladi goba le ge o ka e buela leopeng, magokobu a e bona.

Ge banna bao ba lego ga Noko gomme ba bolela ka mathata a bona, ngwana wa Noko e lego Lenaka o theeditše seo se bolelwago; ke ge a botša mogwera wa gagwe wa mphato o tee e lego Lesetša morwa wa Kelelagobedi mabapi le seo se boletšwego. Mmaphuti ke ge di mo fihlela ditaba tšeo go tšwa go ngwana wa gagwe. Kelelagobedi o botša mosadi wa gagwe gore ka mokgwa wo a sa dirego selo lapeng la Noko le ge ditaba di tšweletše nyanyeng. Napšadi e lego mosadi wa Noko, o etela lapa la Kelelagobedi, o bona dilo tša go kgahliša e le ruri. Sa go makatša ke gore naa Kelelagobedi a le yo mosehlana ka tsela ye, o tšere kae tšhelete ya go reka dilo tše dibotse ka tsela ye.

Tikologo ya tiragatšo le kamano ya tša ekonomi

Ka thokong ya tša ekonomi Marx o raloka karolo ye bohlokwa ka go laetša gore ekonomi e amana bjang le tikologo. Se se bitšwa “Marxian economy”. Ka gona, se laetša gabotse gore Marx o diriša ekonomi bjalo ka motheo wo bohlokwa wa tša tšhelete. Adams (2005: 65) le yena o laetša gore ka ngwaga wa 1867 Marx o ile a ngwala puku ye e bitšwago “Das Kapital”. Ka mo go yona o bolela kudu ka letseno la tšhelete mo ekonoming ya naga. Se ke mošomo wo mogolo wa ngwagakgolo wa 1952 mo go ilego gwa bonagala mofilosofara yo go thwego ke Marx. Yena o tsinkela kudu go tša bokapitale. Maikemitšేశomagolo a gagwe e le go laetša ka mo ekonomi e bapalago karolo ye bohlokwa.

Se se tšwelela kudu tikologong ya Tlhapetsane mo go lemogwago ekonomi e fetola Kelelagobedi gore e be motho wa megabaru le legogelathoko. Tikologo ya tiragatšo ke lefelo le ditiragalo tša papadi di kgathago tema gona. E ka ba mafelong a go fapana a go swana le sekolong, mošomong goba mo baanegwa ba ka ikhwetšago ba le gona. Papading ye ya Kelelagobedi (1983), Serudu o tšweletša badiragatši goba baanegwa ba gagwe tikologong ya segologolo le ya sebjalebja. Se se hlatsela ke ge go bonwa setšhaba se latela pušo ya kgoši le ditaba tša gagwe gomme go bakwa le dikgomo tšeo di ilego tša fiwa maisemane. Le gore lentšu la kgoši le agelwa lešaka ka mošate, ge kgoši a bolela go swanetše gore go be le setu. Nako ye nngwe melato e ahlolwa mošate.

Ka fao tše dingwe tša go hlatsela gore ke tikologo ya ekonomi go bonwa ge Kelelagobedi a reka dibjana le diphahlo tša go swana le disofa le terata ya go aga legora la lapa la gagwe tša go bitša mašeleng a godimo gomme tše ka moka o di reka ka tšhelete yeo a lefetšwego ke kgoši Lenkwe. Gona fao go bonala gabotse gore Serudu o bontšha ka mo ekonomi e tšeago karolo ka gona mo papading. Go bonagala ditikologo tše pedi tše di theilwego godimo ga papadi ye. Ke tikologo ya sebjale le ya selegae go ya le ka mokgwa woo baanegwa ba ralokago ka gona. Ke mo go bonwago bophelo bja Kelelagobedi bo fetošwa ke mošomo wo a fiwago ke Lenkwe gore e be modiredi wa gagwe. Seo ke bophelo bja sebjale.

Bothata bjo bo tšweletšwago ke ekonomi, dipolitiki le tša leago

Mo ntlheng ye go tlo tsinkelwa kudu go seo se bakwago mo papading goba gore thulano e tšwelela bjang. Papading ye, go bonwa go bakwa setulo sa bogoši bja kgoši Lenkwe yo e lego kgoši ya motse wa Tlhapetsane. Ka gona, ntwaga e tlišwa ke banna ba Noko ge ba bolela le Kelelagobedi ka mokgwa woo ba sa ratego ka mo Lenkwe a bušago ka gona gomme ba nyaka go mo phuhlamiša. Se se tla napa se dira gore Kelelagobedi a bule ditsebe gomme a tsebe go yo botša kgoši Lenkwe.

Tšweletšo ya maikutlo

Ye ke ntlha ya mafelelo gomme ke mo go bonwago baanegwa ba bolela ka dilo tše di tlo diregago kua pele le tše di diragetšego kua morago. Ga bjale, go bonwa ge Kelelagobedi a ile a goboša peu ya gagwe ge go ya pele. Se sona ga se thabiše banna ba motse gammogo le mosadi wa gagwe. Go bonala gape ge morwa wa Kelelagobedi e lego Lesetša a hlaselwa a le sekolong ka ditiro tša tatagwe mo motseng e le go swariša Noko le banna ba gagwe ka kgoši Lenkwe.

Thumo

Kgaolo ye e sekasekile papadi ya Kelelagobedi (1983) go etšwe hloko go teori ya Marx yeo e amantšhitšwego le tša ekonomi le dipolitiki. Go lemogilwe gore papadi ye, mongwadi o kgonne go tšweletša kamano magareng ga poledišano, tikologo ya badiragatši goba baanegwa le teori ya bomaksisimo. Gwa buša gwa tšweletšwa kamano magareng ga poledišano le thulano, le diema tšeo di amanago le teori ye ya Marx goba go kgalemela ditiro tše mpe, megabaru le bogogelathoko. Go ya le ka mo go hlalošitšwego ka gona gore poledišano e amana bjang le teori ya bomaksisimo, go bonagala gabotse gore ke setlabela se bohlokwa tikologong ya sengwalwa. Ke ka fao se se amantšhwa le papadi ya Kelelagobedi (1983) yeo go yona polelo e sepelago gabotse gape le go šomiša bokgabo goba lehumo la polelo. Serudu o bontšhitše bokgoni bja gagwe bja go bolela Sesotho sa Leboa seo se kgahlogo mahlo le ditsebe tša babadi le batheeletši. Sa go kweša bose le go feta ke taba ya gore, ga se a bea mellwane ya gore a ka šomiša bjang polelo ya gabo ya Sesotho sa Leboa le gona go bontšha boikgantšho.

Methopo

- Abrams, M.H. 1988. *A Glossary of Literary Terms*. Standford: Centage Learning
- Adam, S. 2012. *Introduction in Sociology*. 1st edn. Oxford and New York: OpenStax College.
- Billman, S 1980. *The Issue of Abortion Returns to Center Stage in U.S. Politics*. Philippines: Luisita.
- Cohen, B.B. 1973. *Writing About Literature*. United State of America: Forsman and Company.
- Hornby, A.S.1995. *Oxford Advanced Learners Dictionary*. Oxford: University Press.
- Jacobs, S.K. 2015. *Approaching Communication with Marx: on the Symbolic Reproduction of Social Relations*. New York: Boise State University.
- Kgopa, M. 2015. *Sepedi 3B Manual*. Johannesburg: University of Johannesburg.

The Uncommon becomes Common

- Maila, R.A. 2006. *Tshekatsheko ya A mo Swina Ngwanana' Thakana*. MA Dissertation. Pretoria: University of Pretoria.
- Marx, K. 1977. *The Communist Manifesto in Karl Marx Selected Writings*. Waiheke Island: Oxford University Press.
- Rakoma, R.D. 1986. *Marema-ka-dika tša Sesotho sa Lebowa*. Pretoria: Van Schaik.
- Serudu, S.M. 1983. *Kelelagobedi*. Pretoria: Van Schaik.
- Swanepoel, C.F. 1990. *African Literature: Approaches and Applications*. Pretoria: Haum Tertiary.